

1)

Fredsteknik – Säkerhetspolitiska och kommersiella möjligheter Rapport från seminariet vid FHS den 8 september 2014

2)

BAKGRUND

Det finns en oerhörd mängd vapen, ammunition och sprängmedel runt om i världen. Många av dem är olagligt åtkomna och kommer lätt i händerna på skurkstater, krigsherrar och brottslingar. Stor politisk energi har lagts på kontroll av *exporten* av vapen, senast genom FN-fördraget ATT. I Sverige utreds frågan om vilka kriterier som ska gälla vid vapenexport. Likaså uppmärksammas detektion och kontroll av CBRN-stridsmedel.

¹ Rubrikfotot: Michos Tzovaras, UN Photo. "Non-Violence", Skulptur av Carl-Fredrik Reuterswärd (1980) vid FN-huset i New York

² Panoramabilden ovan och följande foton: Paul Lindberg, Rikare Liv, www.rikareliv.info/

Vi anser att det finns en annan, mycket viktig aspekt på den globala spridningen av krigsmateriel som är värd ökad uppmärksamhet. Ofta är vapen och ammunition *lagrade* på osäkra sätt, och *märkning* eller *ursprungsbeteckningar* saknas ofta eller har avlägsnats. Det finns över hela världen stora mängder vapen, ammunition och sprängmedel som skulle behöva *förstöras* eller *konverteras*. Allt detta ger allvarliga säkerhetsproblem i många länder och regioner, och kan försvåra eller helt omöjliggöra en normal funktion hos samhället. Problemen kan bara lösas genom ett batteri av åtgärder: kontroll, övervakning, uppspårning för upptäckt, säker ursprungsmärkning och lagring, destruktions och återvinning. Vi syftar här i huvudsak på konventionella vapen och sprängmedel, men det finns ju en likartad problematik också kring kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära vapen.

Sverige har goda förutsättningar att här göra en stor internationell insats. Det finns i Sverige företag och personer med en internationellt respekterad kompetens inom dessa olika områden. Resurserna har till stora delar byggts upp utgående från vapenindustrin och inom försvarsforskningen (FOA/FOI). Delar av denna kompetens har redan lett till kommersiella framgångar på en global marknad.

Sverige har dessutom en respekterad ställning som expertland och biståndsgivare inom närliggande områden, och en väl utvecklad administration för att ställa experter till förfogande för internationella uppdrag. Flera sådana uppdrag har utförts, bland annat har MSB och Sida medverkat.

Inom FN har området uppmärksammat, erkänts och förankrats på flera olika sätt. Vi vill särskilt peka på International Ammunition Technical Guidelines (IATG, inom UNODA) som även Sverige har anslutit sig till. (www.un.org/disarmament/convarms/Ammunition/IATG/).

SEMINARIET

För att samråda och "nätverka" för att diskutera de möjligheter som antytts ovan, anordnades ett seminarium måndagen den 8 september kl 0900-1200 i Lejonsköldska salen, Försvarshögskolan, Drottning Kristinas Väg 37, Stockholm.

Initiativtagare var professor em. Lars Ingelstam, professor Bo Janzon och Hans Wallin

Medarrangör var Kgl. Krigsvetenskapsakademiens avd. för Militärteknisk Vetenskap. Seminariet var kostnadsfritt!

38 personer deltog i seminariet, för förteckning se bilaga 2

INLEDNING

Lars Ingelstam, professor emeritus

Vi som har tagit initiativet till det här seminariet anser att det fullföljer en positiv tradition vad gäller Sveriges och svenska organisationers engagemang för fred, säkerhet och utveckling. Genom dagens presentationer hoppas vi att de *tekniska möjligheterna* att bidra

till säkerhet och fred blir väl belysta. Jag ska helt kort påminna om en annan del av bakgrunden.

I mars 2012 togs ett folkrörelseinitiativ, och företrädare för drygt 30 organisationer träffades. Vi noterade två saker:

1) Kyrkorna i världen (noga räknat de protestantiska och ortodoxa kyrkorna, men även den katolska kyrkan tänker i liknande banor) signalerar ett omtänkande: efter 1700 år då kyrkorna "rättfärdigat" vissa krig borde detta bytas mot *rättfärdig fred*.

2) Om man tänker sig att aktivt sträva efter fred är det faktiskt en slående skillnad i ekonomi. 42 000 MSEK av våra skattemedel anslås till militära ändamål, ungefär 2 000 MSEK till aktivt fredsbyggande.

Initiativet formerade sig under rubriken Partnerskap 2014. Rapporten *Fred, säkerhet, försvar – tyngdpunktsförskjutning i svensk politik* (220 sid) författades av Lars Ingelstam och Anders Mellbourn, diskuterades i olika sammanhang under 2013 och publicerades slutligt i januari 2014.

Partnerskap 2014 publicerade ett par ytterligare rapporter om vapenexport, humanitärt arbete i konflikt och folkrörelsernas särskilda möjligheter (www.fredsagenda2014.se).

Huvudtanken med detta arbete är att det finns säkerhetspolitiska alternativ vid sidan av de militära, men dessa är skymda och underfinansierade. Ban Ki Moon (2012): [The World is over-armed and peace is under-funded](#). Vi gjorde också en rapport där vi satte "prislappar" på alternativen, räknat som ett totalt tillskott på 2 000 MSEK på årsbasis.

Det finns en historisk bas för detta sätt att tänka, och tidigare erfarenheter. Som ledtrådar för sådana alternativ i svensk politik kan vi notera tre saker:

- Förebyggande av väpnad konflikt. Ett betydande förarbete gjordes 1998-2001 (Anna Lindh, Jan Eliasson). Riksdagsbeslut 2001 (enhälligt) och diplomatiska initiativ.
- Fredsbyggande, konfliktlösning och "early warning". Många internationella CSO (Civil Society Organizations), som International Alert och Search for Common Ground har stor erfarenhet (och får visst stöd av Sverige) liksom Sida, MSB, Rikspolisstyrelsen, Folke Bernadotteakademien och svenska folkrörelser.
- Nedrustning och fredsteknik.

I den sista punkten finns en intressant parallell till dagens ämne. Beslut att avstå från svenska kärnvapen togs formellt 1968, reellt några år tidigare.

Ett inte obetydligt antal forskare – de flesta från FOA, några är namngivna i Alva Myrdals bok *Spelet om nedrustningen*: Jan Prawitz, Johan Lundin, Lars-Erik Tammelin, Ulf Ericsson – kunde återanvändas. Från att ha varit vapenkonstruktörer blev de världens kanske främsta nedrustningsteam; i Genève från 1962 och framåt.

De båda spåren – det tekniska och det säkerhetspolitiska – möttes fysiskt och personligt vid ett seminarium på Riksdagshuset den 20 februari 2014, i en önskan att använda modern teknik för att hejda rustningsspiralen och främja fred.

INTERNATIONAL AMMUNITION TECHNICAL GUIDELINES (IATG)

Ms. Gillian Goh, United Nations Office for Disarmament Affairs (via video)

Två risker för osäkra ammunitionslager

- Materielen sprids

Osäkert förvarade eller dåligt övervakade nationella lager av ammunition leder till omfattande överföring till illegala marknader. Sådan "förskingrad" konventionell ammunition används också i ökande grad för att sätta samman "Improvised Explosive Devices", IEDer.

- Explosioner

I över 60 länder har dåligt förvarad ammunition exploderat oavsiktligt under de sista tio åren. Tusentals människor har dött och hela samhällens liv har påverkats.

IATG

- Framtagandet av International Ammunition Technical Guidelines (IATG) har beslutats av FNs Generalförsamling (A/63/182, op. 72).
- De syftar till att bistå Stater som vill använda dessa riktlinjer för att förbättra säkerheten (dvs både minska risken för oavsiktlig brand eller explosion och skydda mot stöld m m) för sina ammunitionslager.
- Riktlinjerna baseras på de mest fullständiga och högkvalitativa standarder som finns.
- De har utvecklats för att kunna tillämpas i tre steg – grundläggande, mellannivå och avancerad (1/2/3) för att möjliggöra för Stater att kunna uppnå den högsta standarden stegvis.
- Riktlinjerna har godkänts av en panel av tekniska experter från hela världen.
- Generalförsamlingen välkomnade slutförandet av IATG år 2012.
- De finns på två språk: engelska och arabiska,
- Det finns också webb-baserad mjukvara för att stödja införandet, se:

<http://www.un.org/disarmament/un-saferguard>

Exempel på tillgänglig information är en **Checklista för riskreduktion**, som innehåller en lista med frågor för att kontrollera att ammunitionen är säkert förvarad,

och en **Karta över säkerhetsavstånd som funktion av laddningsmängd**, som möjliggör för användaren att bedöma potentiella risker för omgivande bebyggelse och vägar om en explosion ändå skulle inträffa bland ammunitionen.

För mer information, var vänlig kontakta conventionalarms-unoda@un.org.

ARMS TRADE TREATY (ATT)

Hans Wallin, Cesium AB, UN SaferGuard Strategic Coordination Group, ISEE (International Society of Explosives Engineers) och IExpE (Institute of Explosive Engineers)

Vingåkersverken, grundade 1967 som en statligt ägd ammunitionsfabrik, kom med tiden att anpassas som en fabrik även för destruktion av ammunition, destruktionsanläggningen invigdes 1970 som en Svensk satsning inför Stockholmskonferensen om Miljö.

Vingåkersverken ägs idag av Nammo som i sin tur ägs av Norska och Finska staten – OBS! det finns inget inget svenskt ägande idag!

USA vaknade 1991 upp till en ny verklighet, och gick då från behandling av gammal ammunition som avfall som ofta dumpades i havet till återvinning av så mycket som möjligt av både explosiva och icke-explosiva komponenter.

Kasserad ammunition ska ses som en skuld, inte en tillgång. Det senare är i dag tyvärr fortfarande ofta fallet!

Ökade miljökrav har uppstått och skärps efter hand.

IED – Improvised Explosive Devices – är i dag det vanligaste stridsmedel som irreguljära förband och terrorister använder sig av.

2010-talet: UNODA – United Nations Office of Disarmament Affairs – arbetar med en mångfald verktyg, bl a

- ATT
- SaferGuard
- IATG
- ISACS (International Small Arms Control Standards)
- Jämför ADR
- Internet
- Smart Phones

Ett övergripande mål för UNODA är att minska mängden illegala vapen.

SWEDEC – ETT NEDSLAG I VÅR VERKSAMHET

Övlt Fredrik Johnsson, Swedec

SWEDEC är Sveriges kompetenscentrum inom ammunitions- och minröjning.

Ammunitions- och minröjning är en verksamhet som genomförs för att reducera eller eliminera riskerna från ammunition. Den tekniska hotbilden utgörs exempelvis av landminor, oexploderad ammunition (OXA), improviserade laddningar (IED), dumpad ammunition och ammunitionsupplag/-förråd.

SWEDEC är ett totalförsvarscentrum där verksamheten bedrivs inom tre huvudsakliga områden; utbildning, utveckling och operativt stöd. Kursutbudet som ges spänner över allt från grundkurser till avancerade fördjupningskurser. Utvecklingsverksamhet omfattar arbetsmetoder, handböcker, utbildningar och utrustning. Operativt stöd ges över tiden till insatser i Sverige och utomlands och utgörs av allt från teknisk information till expertstöd på plats.

Personalen är en blandning av officerare och civila som besitter spetskompetens inom ett flertal områden. Tillsammans med unika anläggningar gör det oss till en respekterad samarbetspartner både nationellt och internationellt. Det senaste tillskottet i verksamheten är SWEDEC EOD Exercise som instiftades 2014 som en årligen återkommande övning för olika aktörer inom ammunitions- och minröjning.

SVENSKA SNABBINSATSER VID KRISER OCH KATASTROFER

Magnus Bengtsson, MSB, Myndigheten för samhällsäkerhet och beredskap

MSB och humanitära insatser inom minhantering

MSB medverkar internationellt med stöd till samordning inom

- Katastrofriskreducering
- Humanitära insatser
- **Humanitär minhantering**
- Tidig återuppbyggnad
- Civil konflikthantering,

med experter, metoder och materiel. MSB har listor på c:a 3 800 personer med olika speciella kompetenser som kan avropas för medverkan i internationella insatser, varav 1 500 är aktiva. Här skall främst området minhantering beröras, inom vilket MSB har registrerat 185 aktiva personer, inklusive sjukvårdspersonal för minhanteringsinsatser.

MSBs förmågor är

- Katastrofriskreducering
- Humanitär koordinering
- Sök & Räddning
- **Minröjning**
- Basläger
- Sjukvård
- Vatten, sanitet och hygien
- Miljöhantering
- Boende & Kontor
- Transport & Logistik

Exempel på minhanteringsinsatser

ICRC

Stöd med teknisk expertis

Brazzaville

Stöd till UNMAS med RR ("Rapid Response") röjning och kvalitetssäkring av röjningsverksamhet i Brazzaville

Mali

Stöd till UNMAS med kartläggning, RR röjning och utbildning i syfte att förstärka lokal kapacitet

Centralafrikanska republiken CAR

Stöd till UNMAS och nationella myndigheter med röjning av ERW (Explosive Remnants of War) och övergivna eller lagrade ammunitionseffekter samt etablering av långsiktiga riskreduceringsåtgärder inom ammunitions- och lagerhantering.

Somalia (planering)

Stöd till UNMAS och nationella myndigheter med teknisk expertis i syfte att stärka nationell kapacitet inom EOD området (Explosive Ordnance Disposal, ammunitionsröjning) och vapen/förrådshantering

Efterfrågan bedöms vara densamma eller öka, sannolikheten för fler insatser pga. pågående kriser kommer att utmynna i fler och troligen mer omfattande minhanteringsinsatser under överskådlig tid.

MSB upplever en **tydlig trend mot behov av annan tekniskt kvalificerad kompetens och tekniska lösningar** vid sidan av befintlig traditionell EOD Rapid Response tex ;

- Motverka spridningen av vapen och ammunition (SALW, small arms light weapons), vilken i sin tur hämmar säkerhetsuppbyggnaden i konfliktområden och;
- Arbetet med omedelbar riskreducering inom ammunitionsshantering

FINKALIBRIGA VAPEN OCH MÄRKNING AV VAPEN OCH AMMUNITION

Professor Bo Janzon, Kungl. Krigsvetenskapsakademien, SECRAB Security Research, och Trace-in-Metal Ltd.

Finkalibriga vapen utgörs av pistoler och revolverar, gevär och karbiner, kulsprutepistoler och automatkarbiner, och lätta kulsprutor. Som lätta vapen räknas därutöver tunga kulsprutor, granat- och raketkastare, rekylfria vapen, burna pansarvärns- och luftvärnsrobotar, samt pansarvärnsgevär.

Det finns c:a 875 miljoner finkalibriga vapen i världen, varav c:a 200 M är militära vapen, i allmänhet automatvapen. Ungefär 26 M innehas av polis och andra lagupprätthållande myndigheter, och resten, c:a 650 miljoner, är civila. Utöver detta finns också ett stort antal inte registrerade och därmed illegala vapen. Antalet illegala vapen uppskattas kraftigt överstiga antalet legala vapen. Dessa, och många vapen som varit legala och som försvinner,

söker sig på många olika vägar till brottslingar och brottsyndikat, till väpnade grupper, krigsherrar och terrorister. De flesta försvinner på grund av försumlighet och dålig förvaring, men också för att det är lätt för berörda att tjäna extrapengar på att sälja av en stats innehavda vapen.

Det finns 76 miljoner militära överskottsvapen och motsvarande enorma mängder överskottsammunition, som ägarnationerna hellre säljer och exporterar än förstör. Sådana vapen och sådan ammunition kan ofta komma på avvägar och nå grupper som inte borde ha dem! Många miljoner statsägda vapen är också på drift utan att någon vet vart de tagit vägen. Hanteringen av vapen- och ammunitionsförråd varierar starkt från stat till stat, och är ibland undermålig. Detta kan resultera i att förråd oavsiktligt exploderar, och kan då ställa till stor skada!

Vapen och ammunition ursprungsmärks och vapen numreras oftast av fabrikena, men särskilt för ammunition och ibland också för vapen förekommer att den legale köparen kräver att de inte ska märkas. De blir då givetvis lättare att stjäla eller försälja olagligen.

För vapen som märks är det ändå ibland enkelt att avlägsna märkningen genom slipning eller liknande. Ibland kan märkningen ändå avläsas för ett sådant vapen, men ofta inte. Det finns stora behov av ett märksystem som inte går att avlägsna annat än möjligen med ytterst stora ansträngningar. Trace-in-Metal Ltd., ett brittiskt bolag, föreslår en metod för sådan märkning. Den bygger på kod/nummerförsedda mikropunkter av nickel, som är mycket motståndskraftiga mot både värme, kemikalier och annat. Mikropunkterna kan också förses med ett hologram som omöjliggör ev. kopiering, och också detta motstår höga temperaturer. De anbringas genom spray eller injicering på lämpliga platser på vapnet som ska märkas, och fixeras med lim eller lack! Företrädesvis placeras de på ställen som inte påverkar vapnets funktion, och som inte heller är lättillgängliga för rengöring! I "mjukare" delar av vapnet, som kolv, pistolhandtag och handskydd av plast eller trä kan mikropunkter injiceras genom att med en patenterad metod skjutas in med hög hastighet, med hjälp av en särskild applikator, som normalt används av bolaget vid installationer för att stöldskydda metaller. Numren registreras i en för polismyndigheter, FN m fl lätt tillgänglig databas, och om ett okänt vapen dyker upp eller beslagtas kan det då lätt och snabbt identifieras med hjälp av ett enkelt fickmikroskop. I princip räcker det med att en enda mikropunkt återfinns för att vapnet skall vara säkert identifierat!

Väpnat våld förhindrar samhällsutveckling. Så länge som andra grupper än polis och armé i ett land har stor tillgång till vapen förhindras fred att uppstå, och samhället kan inte återställas till det normala. 528 000 människor (!), varav en stor majoritet är civila, dör årligen i onödan av våldsanvändning, ofta som följd av vapenbruk, och ännu fler skadas! Att kunna minska eller försvåra tillgången till illegala vapen är en åtgärd som skulle verka starkt fredsfrämjande. Men det är mäktiga krafter vi har att kämpa emot, och det är många mellanhänder som i dag gör stora förtjänster på den illegala vapen- och ammunitions handeln!

SÄKER FÖRVARING AV STÖLDBEGÄRLIG MATERIEL

Jack Gustavsson, Cesium AB

Cesium är ett innovationsföretag i Katrineholm, ägt och lett av Jack Gustavsson, som var pionjär för uppförande av byggnader av färdiga betongelement, där dörrar, fönster, kanalisationer m m redan fanns ingjutna. Han drev ett företag i Katrineholm, KC Betong AB, som sålde element och byggde över hela Sverige. Jack sålde företaget för ett antal år sedan och har sedan dess ägnat sig åt innovationer i sitt nya företag Cesium.

Cesium tillverkar, säljer och hyr ut ett unikt säkert förvaringssystem som är provat och godkänt enligt EN1143-1, grade VI, och också ännu högre. Ett av dessa är MSV – Mobile Security Vault – som är ett containersystem som både innefattar enstaka enheter men som också kan kopplas samman till större utrymmen. Dessa containers kan enkelt hanteras med existerande containerfordon och mobilkranar. De kan användas för att förvara stöldbegärlig materiel av alla slag, bl a vapen, ammunition och explosivämnen. Man marknadsför också säkerhetsbyggnader av speciala betongelement klassade till grade III och högre, och också säkerhetsdörrar med karm för inbyggnad vid nybyggnation alternativt eftermontering i befintliga byggnader, klassade till grade VI.

Ytterligare en intressant produkt är SECOIL Drivmedelsförvaring, Grade VI, som är modulärt uppbyggda land- och marinstationer med högsta säkerhet mot stöld och icke önskvärd miljöpåverkan.

Cesiums produkter har väckt stort intresse runt hela världen.

DYNASAFE, ÖVERSIKT

Patrik Ekman, Dynasafe AB

Dynasafe-Gruppen

Dynasafe Group är världsledande inom CBRNE-riskreducering, med lång internationell erfarenhet. Under mer än tjugo år har Dynasafe försett regeringar, försvar och brottsbekämpande organ med innovativa funktioner för att hantera de ständiga hoten från landminor och oexploderad ammunition och improviserade sprängladdningar (IED). Lösningarna omfattar; markklarering, lokalisering, röjning, inneslutning, transport och säkert bortskaffande av CBRNE-hot. Dynasafe säkerhetslösningar skyddar frihet och säkerhet hos nationer världen över.

Följande företag hör till Dynasafe gruppen: GRV LUTHE (Tyskland), Bactec (UK), och MineTech (UK), som är specialiserade på området clearance, och Dynasafe Demil &

Protection Systems (Sverige och USA) som är tillägnade förstöring av konventionella och kemiska stridsmedel. Man erbjuder även explosiva inneslutningslösningar till brottsbekämpning och militära bombröjningsteam.

Dynasafe Protection & Demil Systems

Återfinns i Karlskoga och är marknadsledande för skydd mot explosioner samt destruktion av explosivt material.

Affärsområde Dynasafe Demil leder utvecklingen genom att erbjuda säkra lösningar för återvinning, demontering, och förstöring av ammunition. Det kan handla om allt från militär ammunition och sprängämnen till civila sprängämnen och avfall. Vi erbjuder skräddarsydda lösningar för att möta de unika och varierande krav i varje bortskaffande samt alla relaterade tjänster. Det omfattande produktsortimentet omfattar turn-key-anläggningar, demonteringsutrustning, från små mobila enheter till storskaliga anläggningar som kan hantera både konventionella och kemiska stridsmedel, från handeldvapen till stora kalibrar. Förutom detta är Dynasafe ledande partner för specifika tekniska frågor och utvecklingsuppdrag i fältet ovan.

Affärsområde Dynasafe Protection Systems ger explosiva inneslutningslösningar för att skydda företag och organisationer mot effekterna av explosioner. De sektorer som man arbetar med är försvar (t.ex. EOD-team), brottsbekämpning (t.ex. SWAT-team), flygplatser (t.ex. säkerhet kontrollpunkter), allmän säkerhet (t.ex. säkerhetsföretag) och industri och forskning (t.ex. laboratorier).

Dynasafe erbjuder den högsta säkerhetsnivå som finns och ger den högsta standarden i gastäta kamrar. Våra explosionsskyddssystem finns i en mängd olika storlekar, skyddsnivåer, implementeringar och alternativ. Bombröjningsenheter garanteras fullständig inneslutning av de effekter som orsakas av explosioner (t.ex. splitter, tryck, temperatur, giftiga ämnen). Dynasafe Protection Systems har möjlighet att erbjuda skräddarsydda lösningar för specifika behov.

X-MODUL – EXPANDERANDE MOBILA LOKALER

Kimmo Frondelius, X-Modul

X-modul har utvecklat och producerar containerkompatibla moduler, bl a en typ som kan expanderas från 14 till 36 m² på trettio minuter med en person, och på tio minuter om två samarbetar. Dessa kan användas för att snabbt bygga upp en infrastruktur i internationell verksamhet, i stort sett var som helst. Inredning m m som ska ingå ryms i modulen under transport och kan sedan enkelt placeras där den hör hemma. Den kan bl a enkelt utrustas med värme och kyla, dusch, torkskåp och toalett.

X-Modul är till måtten en standardcontainerlik modul för mångsidig användning baserad på flerårig tillverkning av mobila personalbodur. Expanderingsmekanismen är en nyutvecklad produkt som avsevärt sänker användarens kostnader för transport, förvaring och etablering.

Modulens stomme består av kraftigt pulverlackerat stål. Väggar och innertak är av "sandwich"-konstruktion bestående av cellplast och dubbelsidigt glasfiberlaminat. Plåtlaminat kan erhållas som alternativ till glasfiber. Mittdelens yttertak är mycket stabilt och utrustat med korrugerad plåt vilande på stålbalkar, med avrinning för regn och smältvatten. De utskjutande delarnas tak är något utåtstuttande.

Konstruktionen är väl genomtänkt, särskilt med tanke på säkerheten och är utrustad med ett antal säkerhetsanordningar, varför olyckstillbud kan elimineras om säkerhetsanvisningarna används korrekt.

Det inbyggda teknikskåpet med dörr från utsidan är anpassat för elförsörjning med 3-fassystem med 16 A/380 V system. Völdimensionerade varmvattenberedare ger varmvatten och LED-slingor ger ett behagligt och energieffektivt ljus.

X-Moduls flexibla konstruktion gör att den lätt kan användas för mycket varierade ändamål. Inredningens planlösning och design kan, i samråd med konstruktör, anpassas efter de flesta behov. En specialdesignad ställning för solcellspaneler gör den mycket användbar i områden som saknar tillgång på säker el och rent vatten. Ett DC-baserat elsystem styrs för lagring och konsumtion från en intern batteribank. X-Modul lämpar sig därför väl som bostad, kontor, sambandscentral och i katastrofområden också som flyktinghärbergen och fältsjukhus.

SÄKERHETSPOLITIK OCH ANPASSNING TILL EN NY VÄRLD!?

Jan-Erik Lövgren, Kungl. Krigsvetenskapsakademien och ISP

"Den övergripande målsättningen är att Sverige ska ta ett större och mer samordnat ansvar i freds- och säkerhetsfrämjande insatser."³

Den svenska ambitionshöjningen ska uppnås genom aktivt svenskt engagemang, där det multilaterala systemets möjligheter fullt ut tillvaratas. De svenska insatserna ska i all väsentligt ske inom ramen för FN, EU, Nato och OSSE.

Det är av stor vikt att det multilaterala systemet förmår ta sitt ansvar för globalt konfliktförebyggande och fredsfrämjande. Ett konstruktivt svenskt engagemang gentemot de internationella aktörerna bör ha som övergripande målsättning att stärka detta system, inte minst institutionernas förmåga att samverka effektivt.

Utgångspunkten är att Sveriges bidrag i freds- och säkerhetsfrämjande insatser ska öka, såväl kvalitativt som kvantitativt. Sverige ska ha kapacitet till såväl snabbinsatser som till långsiktiga och mer kortvariga insatser. Det militära engagemanget ska öka så att en dubblering av utlandsstyrkans förmåga åstadkoms.

Internationella insatser är en integrerad del av svensk säkerhets-, utrikes- och försvarspolitik. Genom att bidra till internationella insatser bidrar Sverige inte bara till andras säkerhet och

³ Nationell strategi för internationell freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet, 2008
http://www.regeringen.se/download/e611b8f5.pdf?major=1&minor=100987&cn=attachmentPublDuplicator_0_attachment

utveckling, utan vi ökar även vår egen säkerhet samtidigt som vi får erfarenheter till nytta för utvecklingen av vår nationella krishanteringsförmåga.

Sveriges deltagande i freds- och säkerhetsfrämjande insatser ska utformas som integrerad och samlad politik gentemot det aktuella landet/regionen. Vårt engagemang ska som utgångspunkt vara långsiktigt. De svenska bidragen bör utformas som samlade insatser, med både militära och civila delar. Utvecklingssamarbetet kan i det sammanhanget utgöra en väsentlig del av det samlade svenska engagemanget. Möjliga och genomförbara synergier med utvecklingssamarbetet ska alltid eftersträvas.”

Några slutsatser

- Sverige har ratificerat ATT (FNs ”Arms Trade Treaty”) som 41:a stat
- EUs ATT outreachprogram (12 länder)
- ATTs första statspartkonferens troligen under 2015

Sverige bör verka för att destruktion av SALW (Small Arms and Light Weapons) och ammunition blir uppmärksammat

- Utbildning i explosivämneskunskap, ammunitionskunskap – Risk för kunskapsöverföring för utveckling, tillverkning?

DISKUSSION

Professor Bo Rybeck, Kungl. Krigsvetenskapsakademien, moderator

Några inlägg och kommentarer redovisas nedan, utan angivande av vem som sagt vad. Viss redigering för ökad läsbarhet har skett.

SALW – Den viktigaste funktionen är destruktion. Internationell verksamhet rörande detta saknas för närvarande, och destruktion av vapen och ammunition anses inte ingå i den humanitära verksamheten.

Betr. SALW har Österrike redan internationell verksamhet i gång rörande fysiskt skydd, och Schweiz fokuserar på internationella utbildningsaktiviteter, som redan inletts.

Sverige (MSB) har prövat på att ge utbildning kring förrådshantering för vapen och ammunition. Sverige anses duktigt på att finna ”totala” lösningar. Men svenskt bistånd lämnas ofta bilateralt och man låter då mottagaren bestämma hur medlen ska användas. Ytterligare ett problem är att svenskt bistånd ofta ges för korta projekt (3-12 månader) medan verksamhet för kontroll av av vapen och ammunition kräver långsiktighet.

Den politiska dimensionen är viktig – många nationer vill behålla ”gammal skit” istället för att förstöra den. Ett sätt att öka viljan till destruktion är att ge tillbaka resterna efter förstörelse till dem som lämnar in vapnen så att de sedan kan tjäna pengar på att sälja skrotet.

Ett annat problem som uppstår i spåren av Arms Trade Treaty är att berörda parter inte är särskilt villiga att lämna ifrån sig äldre vapen, och särskilt ammunition, om man inte fått

garantier att man kan få ersätta dessa med nya produkter (t ex vid vapenembargon). Man tror också ofta att äldre ammunition har ett värde, detta kan också gälla t o m ammunition för vapen som inte längre används.

Ses CSO (Civil Society Organizations) som en resurs eller ej? Det behövs starkare politisk styrning.

Flera av de deltagande företrädare "den verkställande nivån". Frågorna skulle behöva läggas på en högre, politisk nivå. De säkerhetspolitiska aspekterna på dessa frågor har också knappast nått utanför försvarsmakten. SIDA ser t ex ganska förstrött på området, verksamheten är "hemlös". MSBs roll är främst koordinerande, och som mäklare för resurser.

Terrorism är ett globalt samhällsproblem, inte ett militärt problem. Säkerheten berör alla samhällssektorer. Mycket görs av många olika aktörer. Det som saknas i stor utsträckning är samordning!

Vilka institutioner finns idag som man skulle kunna anpassa för att kunna driva dessa frågor? Det bästa "hemvistet" vore nog Folke Bernadotte-akademin. Det är inte troligt att t ex Försvarshögskolan vore lika lämplig. FBA skulle kunna utvecklas och bli en bra huvudman. Det är FN:s önskemål beträffande ISACS och ATT att det ska byggas upp en kunskapsbas. Men allt för många av experterna inom området har redan gått i pension eller är avlidna – det är bråttom om man inte ska behöva börja om från "scratch".

För att skapa en framgångsrik fredsindustri måste det finnas en marknad – finns den?

Ansvarsperspektivet: För t ex bärbara luftvärnsrobotar finns ett ansvar för tillverkaren att ombesörja destruktionen och kontrollen av detta, när den fastställda livslängden uppnåtts. Detta innebär ett stort ansvar bl a för Ryssland – är man beredd att ta det.

Svenska företag måste ta initiativ och marknadsföra sig och kanske måste erbjuda gratis prov med sin utrustning innan några affärsmöjligheter kan uppstå.

Som exempel nämndes den sk FN-laddningen, en laddning för min- och ammunitionsröjning, som tillverkaren har donerat till FN i flera år, i syfte att skapa ett "beroende".

Våra myndigheter måste promota svenska företag, och särskilt deras försäljning till utlandet. USAs myndigheter gör t ex allt man kan för att främja amerikansk export. Upphandlingsreglerna i Sverige och EU försvårar. Ett råd är att företag kan sluta ramavtal som leverantör med berörda myndigheter. Ett sådant avtal kan löpa på cirka 5 år, och upphandling inom ramavtalet kan då ske utan en ny upphandlingsomgång eller anbudsförfarande. Men ramavtalen kan i princip bara användas när tidskritiska leveranser behövs.

Att bilda en expertgrupp inom området vore säkert bra. Den kunde kartlägga vilka strukturer som berör området som finns idag, och hur man skulle kunna förändra, koordinera och utnyttja dessa.

Dagens intryck summerades:

- Inga negativa synpunkter har framförts mot en fortsatt aktivitet inom området.
- Det finns en betydande svensk kompetens (som håller på att försvinna)
- Det finns en splittrad bild gällande ansvar – därför var dagens möte viktigt
- Begränsningarna skulle behöva kartläggas. Detta kan enbart dagens deltagare göra.

- Det finns en politisk öppenhet och visst intresse, men än så länge vagt. Fler konkreta förslag måste tas fram.
- Ingen svensk myndighet "äger" frågan, därför finns det betydande frihet att agera!

Området bedöms ha stor potential och vara mycket viktigt, både från humanitära utgångspunkter och från svensk synpunkt, inför framtiden.

FORTSATTA KONTAKTER

Lars Ingelstam, tekn dr, professor emeritus (Linköpings universitet); lars@ingelstam.se, 070 578 2257

Bo Janzon, dr i medicinsk vetenskap, civilingenjör, professor, f d avdelningschef vid FOI, ledamot av Kungl. Krigsvetenskapsakademien, bo.janzon@secrab.eu, 070 433 4630

Jan-Erik Lövgren, ordförande i Kungl. Krigsvetenskapsakademiens avd för Militärteknisk vetenskap, jan-erik.lovgren@isp.se

Hans Wallin, ingenjör, medlem av UN SaferGuard Strategic Coordination Group, direktör ISEE (International Society of Explosives Engineers), ordförande i Swedish Branch of IExpE (Institute of Explosives Engineers), hans.wallin@cesium.se, 0150 72669.

Deltagarna I seminariet kommer också att få en lista över deltagarna med e-postadresser.

Fredsteknik, seminarium – Säkerhetspolitiska och kommersiella möjligheter

Tid: 8 september kl 0900-1200

Plats: Leijonsköldska salen, Försvarshögskolan, Drottning Kristinas Väg 37, Stockholm.

Moderator: Professor Bo Rybeck, Kungl Krigsvetenskapsakademiens avd. V

PROGRAM

0900	Mötets öppnande, Fredsagenda 2014	Lars Ingelstam
	FN IATG – International Ammunition Technical Guidelines	Ms. Gillian Goh, UNODA, via video
	FNs ATT – Arms Trade Treaty), och ISACS – International Small Arms Control Standards	Hans Wallin, Cesium
	Swedec ur ett internationellt perspektiv	Fredrik Johnsson, Swedec
	Svenska snabbinsatser vid kriser och katastrofer	Magnus Bengtsson, MSB
	Finkalibriga vapen, varaktig märkning av vapen och ammunition	Bo Janzon, Secrab, och Trace-in-Metal Ltd., UK
	Säker förvaring av stöldbegärlig materiel	Jack Gustavsson, Cesium
	Omhändertagande av misstänkta bomber och destruktion av kemisk ammunition	Patrik Rylander, Dynasafe
	X-Modul – expanderande mobila lokaler	Kimmo Frondelius, X-Modul
	Säkerhetspolitik och anpassning till en ny värld!?	Jan-Erik Lövgren, KKrVA
c:a 1030	Kaffe- och te-paus	
	Förslag om satsning på Fredsteknik	Hans Wallin, Cesium
	Diskussion och kommentarer	Moderator
1200	Seminarie avslutande	
1200-1330	Lunchuppehåll. (Rest Syster & Bror, Dr. Kristinas Väg 24, på egen bekostnad. Dagens är "Lasagne al forno, med tomat & löksallad", kr 85)	
1330	Fortsatt diskussion för intresserade. Lokal: "Gripen", t v om ingången bakom Kafeterian, Försvarshögskolan	
1600	Dagen slut	

Organisatörer: Lars Ingelstam, lars@ingelstam.se; Bo Janzon, bo.janzon@secrab.eu; Hans Wallin, hans.wallin@cesium.se

Medarrangör: Kungl. Krigsvetenskapsakademiens avd. IV, Militärteknisk vetenskap

Deltagarlista

Namn	Förnamn	Organisation
Bengtsson	Magnus	MSB
Brandt	A-H	FMV
Daelander	Christer	Equmeniakyrkan
Ekman	Patrik	Dynasafe AB
Eriksson	Hans	Katrineholms Patentbyrå
Frondelius	Kimmo	Blomberg & Stensson AB
Gustavsson	Jack	Cesium AB
Ingelstam	Lars	LI
Ingelstam	Margareta	
Israelsson	Christer	FMV
Janzon	Bo	SECRAB
Johansson	Henrik	Amb & Co.
Johnsson	Fredrik	SWEDEC
Kirk	Frank	Trace-in-Metal Ltd., UK
Kleberg	Olof	OSSE network
Krook	Bill	MIPROTECH
Kull	Jan-Inge	Rikspolisstyrelsen
Larsson	Lennart	Sörmlands sparbank
Lindberg	Paul	Rikare Liv
Lindmark	Erik	HKV
Listh	Ola	Sektionen för Detonik och Förbränning
Lövgren	Jan-Erik	Ordf avd IV Kungl. Krigsvetenskapsakademien
Minary	John	Trace-in-Metal Ltd., UK
Neelissen	Marianne	SWEA IP
Ohlson	Johnny	Olcon Engineering
Putsep	Erik	MSB
Rybeck	Bo	Professor, KKrVA avd V
Schmidt	Johanna	
Sennerholm	Lars-Erik	MIPROTECH
Svensson	Ulf Morgan	Rikare Liv
Tegerup	Magnus	Altitudo AB
Tuvestad	Sofia	Int. Kvinnoförbundet för Fred O Frihet
Wahlberg	Pär	SECCREDO AB
Wahlgren	Anette	Trace-in-Metal Ltd., UK
Wallin	Hans	Cesium AB
Vretblad	Bengt	Castrum International AB
Åkerman	Karin	Myndigheten för Yrkeshögskolan
Öberg	Karin	SECRAB

Summa 38 personer